

(Ἄρ. Σπ. Μητρ. 260)

Υπό Ἀννας Πετροχείλου

Εὑρίσκεται πρὸς Α. τοῦ χωρίου Καρύδι εἰς ἀπόστασιν 30' ὥρας πεζῆ εἰς ὕψος 565μ. υ.επ. θαλάσσης. Ὑπάγεται εἰς τὴν κοινότητα Καρυδίου Σητείας.

Ἡ ρ ο σ π έ λ α σ ι ς : Τὸ χωρίον Καρύδι συνδέεται μετὰ τῆς Σητείας δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ κακῆς καταστάσεως μήκους 65χμ.π., ἐν συνεχείᾳ διὰ τῆς διανοιγμένης προχείρως ἀμαξιτῆς ὁδοῦ πρὸς Ζάκρον καὶ ἀκολούθως δι' ἀτραποῦ μήκους 300μ.π. συνδέεται μὲ τὸ σπήλαιον.

Ἡ ε ρ ι ο γ ή : Ἡ περὶ τὸ σπήλαιον περιοχὴ εἶναι ἐπίπεδος καὶ πετρώδης μὲ ἐλαχίστην δλάστεισον ἐξ ἀρωματικῶν φυτῶν.

Ἰ σ ο ρ ι κ ό ν : Τὸ σπήλαιον ἦτο γνωστὸν ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων.

Κατὰ τὰς ἐρεῦνας τοῦ πραγματοποιήσε ὁ ἐπιμελητῆς ἀρχαιοτήτων κ. Γ. Σακελαριᾶδης (Μουσεῖον Ἡρακλείου) μεταξὺ ἄλλων ἀνεῦρε καὶ τμήμα ἀνθρωπίνου δακτύλου μὲ Βυζαντινὸν δακτυλίδι. Τὰ ὑπάρχοντα ἀνθρώπινα ὅσα εὑρισκόμενα εἰς τὸν τελευταῖον θάλαμον τοῦ σπηλαίου καὶ κολημμένα μὲ σταλακτιτικὴν ὕλην ἀνήκουν κατὰ κ. Ε. Πλατάκη, Φυσικόν, εἰς ἀνθρώπον τῆς Μινωικῆς ἐποχῆς.

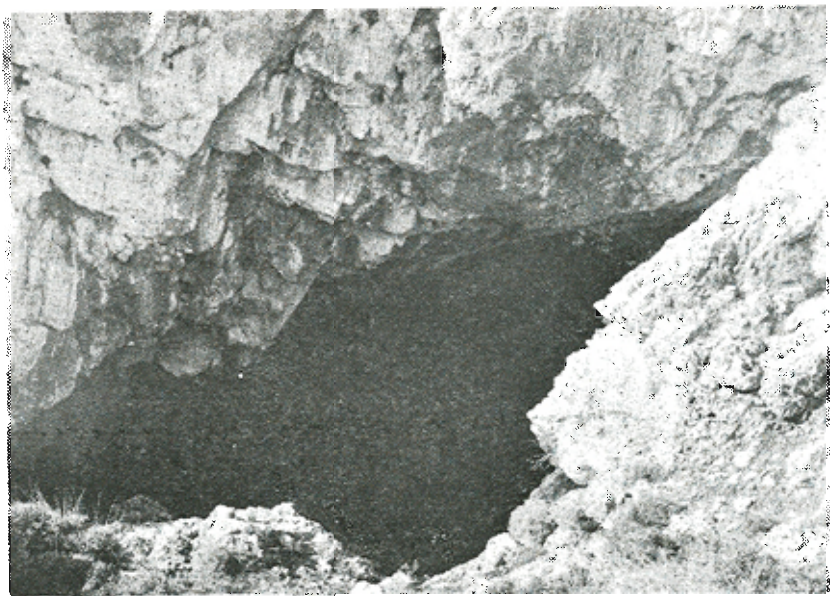
Τὸ σπήλαιον ὑπῆρξε καὶ καταφύγιον τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας.

Τὸ σπήλαιον καὶ τὴν περιοχὴν του ἐμελέτησε ἀπὸ Γεωλογικῆς πλευρᾶς ὁ Πρόεδρος τοῦ Κλιμακίου Κρήτης τῆς Ε.Σ.Ε. κ. Ε. Πλατάκης, Φυσικός, (βλέπε Κρητικὴ Πρωτοχρονιά 1964, σελ. 242-245) διαπιστώσας καὶ τὴν τουριστικὴν ἀξίαν αὐτοῦ. Κατόπιν τούτου ἡ Ε.Σ.Ε. συμπεριέλαβε τοῦτο εἰς τὸν πίνακα τοῦ 1969 μεταξὺ τῶν πρὸς μελέτην καὶ λεπτομερῆ χαρτογράφησιν σπηλαίων καὶ ἐν συνεχείᾳ πρὸς μελέτην τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως.

Τὸ σπήλαιον ἐξερευνήθη καὶ ἐχαρτογραφήθη τὸν Νοέμβριον τοῦ 1969 ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῆς γραφούσης τῆ βοηθεία τοῦ ζεύγους Ε. καὶ Ι. Γκουρβέλου μελῶν τῆς Ε.Σ.Ε. καὶ Ε. Πλατάκη καὶ Ι. Τσιφετάκη μελῶν τοῦ Κλιμακίου Κρήτης. Πολυτίμους ὑπηρεσίας προσέφερε ὁ ἐκ Σητείας ἀρχαιολόγος κ. Ε. Φυγενάκης ὅπως ἐπίσης καὶ ὁ Πρόεδρος Καρυδίου κ. Μασουράκης.

Τ ό σ π ή λ α ι ο ν : Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου εὑρίσκεται εἰς τὸ κατώτατον τμήμα ἐκτεταμένης δολίνης, τῆς ὁποίας τὸ χεῖλος ἔχει διαστάσεις 45X25μ. καὶ βάθος 20--25μ. Ἡ δολίγη αὕτη ἀλλοτε ἀπετέλει συνέχειαν τοῦ σπηλαίου, ἡ ὄροφῆ τοῦ ὁποίου κατέπεσε, λόγω μειώσεως τοῦ πάχους τοῦ ὑπερκειμένου ἐδάφους προερχομένης ἐκ φυσικῶν αἰτιῶν.

Τὸ πλάτος τῆς εἰσόδου τοῦ σπήλαιου ἐλάχιστα ὑπολείπεται τοῦ πλάτους τῆς δολίνης ἢ ὅποια ὅμως εἶναι σχεδὸν ἀπροσπέλαστος κατὰ τὸ μεγαλύτερον πλάτος τῆς —λόγω τῶν ἐγκολίθων πού ἔχουν κατολισθήσει πρὸς αὐτήν, προερχόμενοι ἐκ τῆς καταπτώσεως ὄροφης. Μόνον πρὸς τὰ ἀριστερὰ εἶναι ἄνετος ἡ προσπέλασις.

Σπήλαιον «Περιστερᾶς». Μέρος τῆς εἰσόδου του.

Φωτ. Ἄννας Πετροχείλου

Ἀκολουθεῖ τεράστιος θάλαμος μήκους 75X35X3—10μ. πολὺ ἐπικλινῆς καλυμμένος ὑπὸ ἐγκολίθων καὶ ἄλλων μικροτέρων καθ' ὅλην του τὴν ἔκτασιν προερχομένων καὶ αὐτῶν ἐκ τῶν ἔξω, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ὄροφης του. Τὰ θρόχινα ὕδατα κατὰ τὴν εἰσοδὸν τῶν πρὸς τὸ σπήλαιον ἔχουν μεταφέρει μεγάλην ποσότητα χύματος τὸ ὅποιον ἔχει καλύψει τὸ πρῶτον τμήμα τοῦ θαλάμου. Πρὸς τὸ τέλος ὅμως τοῦ θαλάμου οἱ θράχοι εἶναι ἐντελῶς ἀκάλυπτοι καὶ συσσωρευμένοι εἰς ἀρκετὸν ὕψος ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων διακόπτεται ἡ συνέχεια τοῦ θαλάμου, ἢ ὅποια —ὡς εἰκάζεται— συνεχίζει ἀκόμη εἰς ἄγνωστον μῆκος.

Τὰ ὕδατα διαφεύγουν διὰ μέσου αὐτῶν εἰς χαμηλότερα ἐπίπεδα. Πρὸς τὸ δευτερόν ἀριστερὸν τέλος τοῦ θαλάμου ἔχουν ἀναπτυχθεῖ ἐπὶ τῶν βράχων σταλαγμίται. Ἀριστερώτερα αὐτῶν —πρὸς τὸν τοῖχον— ἀπόταμος κατάβασις, διὰ μέσου ἐγκολίθων βάθους 3,5μ. ὁδηγεῖ εἰς θάλαμον διαστάσεων 12X9X1—1,5μ. πλούσια διακοσμημένον μὲ σταλαγμίτας καὶ στύλους πού τὸν χωρίζουν πρὸς τὰ δεξιὰ εἰς δύο τμήματα.

Πρὸς τὸ ἀριστερὸν τέλος τοῦ θαλάμου —πολὺ ἀνηφορικὸν— διανοίγεται διά-
 βασις πλ. 1 X ὕψ. 2,5 πολὺ μεγαλοπρεπῆς, ὀδηγοῦσα εἰς ἄλλον θάλαμον διαστά-
 σεων 19X11X1,5—6μ. ὁ ὁποῖος πρὸς τὰ δεξιὰ εἶναι πολὺ κατηφορικὸς καὶ δια-
 κοσμημένος μὲ σειρὰς σταλαγμιτῶν καὶ ἐντυπωσιακῶν σταλακτιτῶν. Κυρίως ὁ δε-
 ξιὸς τοῦ τοῖχος εἶναι πολὺ ἐντυπωσιακός. Πρὸς τὸ τέλος τοῦ διανοίγεται μεγαλο-
 πρεπῆς διάβασις πλάτους 2X3μ. ὀδηγοῦσα εἰς τὸν τρίτον κατὰ σειρὰν θάλαμον δια-

Διάκοσμος σὲ χαμηλότερα ἐπίπεδα.

Φωτ. Ἄννας Πετροχείλου

στάσεων 15X9X4 μὲ ὠραιότατον διάκοσμον πρὸς τὸν δεξιὸν τοῖχον, ὅπου διανοι-
 γεται κατακόρυφος θάραθρον εἰς ὄλον τοῦ τὸ μῆκος βάθους 5μ. περίπου. Πρὸς τὰ
 ἀριστερὰ ὁ θάλαμος πολὺ ἀνηφορικὸς, καλύπτεται μὲ ὀγκολίθους διὰ μέσου τῶν ὀ-
 ποίων μόνον ἔρποντας εἶναι δυνατὸν νὰ φθάσῃ κανεὶς εἰς τὸν πρῶτον Μεγάλον
 Θάλαμον

Εἰς τὸ κέντρον τὸ δάπεδον καλύπτεται μὲ τεράστιον ὀγκόλιθον εὐρισκόμενον
 ἀκριβῶς στὸ χεῖλος τοῦ θαράθρου. Μικρὰ προεξοχὴ τοῦ καθ' ὄλον τοῦ τὸ μῆκος
 —πρὸς τὰ δεξιὰ— δημιουργεῖ διάβασιν πρὸς τὸν ἐπόμενον θάλαμον διαστάσεων
 6,5X5X3μ. πολὺ κατηφορικὸν ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ. Πρὸς τὸ τέλος τοῦ μι-
 κρὰ καὶ χαμηλὴ διάβασις ὀδηγεῖ εἰς θαλαμίσκον, διαστάσεων 4,5X4X1,5—3μ.,
 εἰς τὸ τέλος τοῦ ὁποῖου μικρὴ διάβασις ὀδηγεῖ εἰς τὸν τελευταῖον καὶ πολὺ κατη-
 φορικὸν θάλαμον διαστάσεων 8X4X3μ., εἰς τὸ κατώτατον τμήμα τοῦ ὁποῖου ὑπάρ-
 χουν συγχολημμένα μὲ σταλακτιτικὴν ὕλην ἀνθρώπινα ὀστά.

Σ π ή λ α ι ο γ έ ν ε σ ι ε : Τὸ σπήλαιον εἶναι διανογιμένον ἐντὸς Ἰουρασικοῦ ἀσβεστόλιθου ἐκ διαθρώσεως καὶ ἐν συνεχείᾳ διὰ πίεσεως.

Τὰ ὕδατα προερχόμενα ἐκ τοῦ σημείου τῆς εἰσόδου τοῦ διηνοῖζαν κατὰ πρῶτον τὸ κοίλωμα τοῦ Μεγάλου Θαλάμου, ὃ ὅποιοι πιθανῶς γὰ συνεχίζῃ πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἀποτελῶν ἐνιαῖον τμήμα μετὰ τῶν μικροτέρων πρὸς τὰ ἀριστερὰ εὐρισκομένων θαλάμων χωρισθεῖς διὰ κυλισθέντων ὀγκολίθων. Πάντως τὰ ὕδατα συνέχισαν τὴν διαθρωτικήν των ἐνέργειαν πρὸς τὸ τέλος τοῦ Μεγάλου Θαλάμου, κυρίως ὁμῶς πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἀπ' ὅπου διέφυγαν διὰ τῶν διανογιθέντων βαράθρων ἢ κατορθῶν πρὸς χαμηλότερα ἐπίπεδα. Αἱ κατακρημνίσεις μέρους τῆς ὄροφης του, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἐδημιουργήθη ἡ δολίνη καὶ ἀποσπασθέντων ὀγκολίθων ἐκ τῆς ὑπαρχούσης ὄροφης, ἤλλαξαν ἐντελῶς τὴν ἀρχικὴν ὄψιν τοῦ σπηλαίου.

Δ ι α σ τ ᾶ σ ε ι ε : Τὸ σπήλαιον ἐκτείνεται ἐκ Ν.Α. πρὸς Β.Δ. εἰς κατ' εὐθείαν γραμμὴν μῆκος 85μ. Μετὰ τῆς δολίνης ὑπερβαίνει τὰ 100μ. Τὸ μεγαλύτερον ὕψος τῆς ὄροφης του ἀνέρχεται εἰς 12μ. Τὸ μεγαλύτερον βάθος του εἰς 63μ. Καταλαμβάνει ἔκτασιν 2.800 τετραγωνικῶν μέτρων.

Μ ε τ ε ω ρ ο λ ο γ ί α : Ἡ θερμοκρασία τοῦ σπηλαίου κατὰ τὸν Νοέμβριον ἀνῆρχετο εἰς 16 βαθμ. Κελσίου. Ἡ ὑγρασία εἰς 75%.

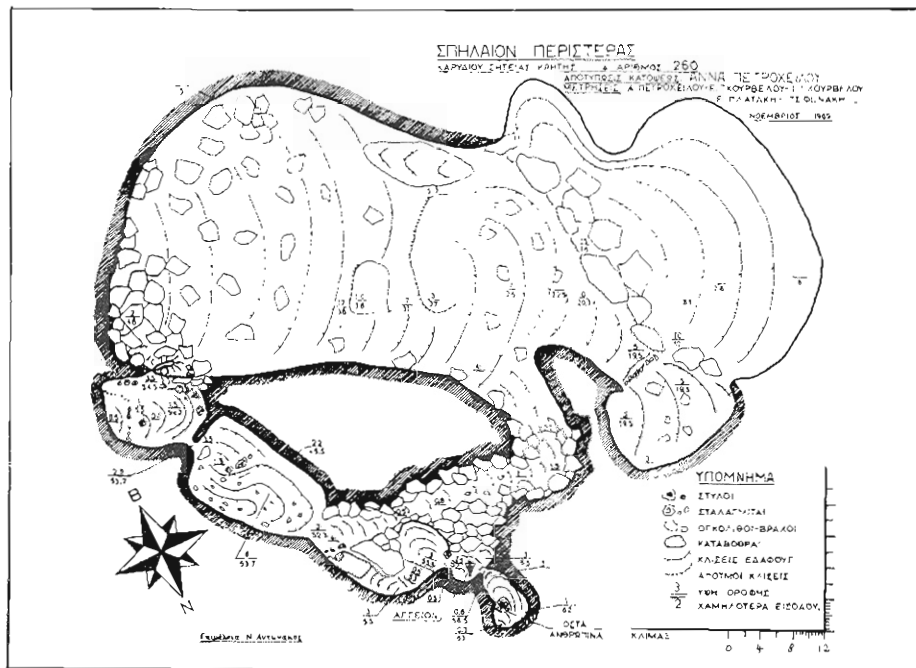
Τ ο υ ρ ι σ μ ὅ ε : Τὸ σπήλαιον Περιστερᾶς θεωρεῖται ὡς Ἐθνικοῦ Τουριστικοῦ ἐνδιαφέροντος διότι:

- 1) Εἶναι εὐμέγεθες, μεγαλοπρεπές, ἐντυπωσιακὸν καὶ ὑποδλητικὸν λόγῳ τῆς ὑπαρχούσης δολίνης πρὸ αὐτοῦ καὶ τοῦ διακόσμου του.
- 2) Συνδέεται μὲ τὴν προϊστορίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Κρήτης.
- 3) Εὐρίσκεται πλησίον κατοικημένης περιοχῆς καὶ συνδέεται μετ' αὐτῆς —μέχρι τινός— δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ.

4) Ἐπάρχουν ἀξιόλογα σύνδρομα τουριστικὰ στοιχεῖα ὅπως: Τὸ σπήλαιον Ζάρκου Πελεκητῶν καὶ ἡ ἀρχαία ὀμώνυμος πόλις, ἡ γραφικὴ διαδρομὴ ἀπὸ Σητείας εἰς Καρύδιον κλπ.

5) Ἀξιοποιούμενον θέλει συμβάλει εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ διαπικίου ἐπιπέδου ὁλοκλήρου τῆς περιοχῆς καὶ γενικώτερον εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς τουριστικῆς κινήσεως τῆς Κρήτης. Δι' αὐτῆς δὲ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς Ἐθνικῆς οἰκονομίας.

R é s u m é

Grotte de Peristera (Colombe) à Sitia, Crète, No 260.

par Anne Petrochilos.

Elle se trouve sur un plateau à l'E du village Karydi à 565 mètres au dessus de la mer.

C'est un aven étendu à une salle principale très grande et à plusieurs plus petites à décor stalactitique. Au fond de la dernière salle se trouvent des os humains collés à la matière stalactitique. Un doigt humain à une bague byzantine a été trouvé dans des fouilles.

Le délai de participation au colloque est prolongé jusqu'à la fin du mois de décembre 1970.

Ε Ρ Ρ Α Τ Α

Par faute d'imprimeur, on a écrit :

1. Volume XI au lieu de volume X. Nous revenons à la numération correcte au présent fascicule.
2. L'énumération des pages du fascicule No 5 du volume X, au lieu de page 105, est commencée à la page 1. Ca va continuer ainsi.